

A photograph of a forest scene. In the foreground, a large tree trunk with light-colored, textured bark is visible. The background is filled with dense green foliage and trees, with sunlight filtering through the leaves, creating a dappled light effect. The overall atmosphere is serene and natural.

**IN DE EEUWEN
DER EEUWEN**

'Zalig en heilig zijn zij,
die deel hebben aan
de eerste opstanding.
Over hen heeft
de tweede dood
geen macht.
Zij zullen priesters zijn
- en priesteressen -
van God en van Christus
en voorgaan met Hem,
duizend jaar lang.'

(Apoc. 20,6)

**IN DE
EEUWEN
DER
EEUWEN**

**gedachten
rond de
eeuwwisseling**

**door
Threes van Dijck
en
Jan Peijnenburg**

'Zij die nog nooit
mijn Naam hebben gehoord,
nooit mijn heerlijkheid
hebben aanschouwd,
zullen onder de volken
mijn wonderen verhalen.
Ook uit hen zal ik mij
priesters en diakens kiezen.

Want zoals de nieuwe hemel
en de nieuwe aarde,
die ik ga scheppen,
voor mijn aanschijn
blijven bestaan,
zo zal ook je nageslacht
en je naam voortbestaan.
En van maan tot maan,
van sabbat tot sabbat
zal alwat leeft
mij komen aanbidden'
zegt Jahweh.

(Jesaja 66, 19 — 23)

Millennia

2000 jaar vóór Christus leefde Abraham -
schaapherder op de westelijke Jordaanoever
stamvader van de Islam.

1000 jaar vóór Christus leefde David -
herdersjongen uit Bethlehem
koning van Israël.

0000 jaar geboorte van Christus -
geboren herder tussen de herders
knecht van Jahweh.

1000 jaar na Christus -
herdersvolk in kloosters
kerk van God.

2000 jaar na Christus -
mensen herders herderinnen
God voor elkaar.

God

In een gewelddadige wereld
door mannelijkheid overheerst
roept uw goddelijk wezen
om liefde en bevrijding.
Wij vragen U om het wonder
van een wereldwijde ommekeer,
waardoor de milde schoonheid
van uw wezen zichtbaar wordt
in mensen, vrouwen en mannen,
beelden van uw wijze van bestaan.

Lieve Geest, wek in uw kerk
de geest van vrouwelijkheid,
van liefde die verbindt,
van heelheid die geneest.
Stroom als een bron van leven
uit over de dorre akkers,
waar het zaad van de liefde
als kiemen nieuwe aarde wacht.
Dat uw hand zegenend mag reiken
tot aan het einde van de aarde.

Godin

De disharmonie in kerk en wereld
is het rechtstreekse gevolg van
de discriminatie van het vrouwelijke

alleen de praktijk van een radicale
gelijkwaardigheid en gezamenlijkheid
kan de wereld verlossen van oorlog

alleen de wederkerige bevruchting van
mannelijke en vrouwelijke krachten kan
het kind van de vrede verwekken

alleen wanneer vrouwen mannen
en mannen vrouwen voorgaan en volgen
elkaar het Brood brekend van een

wonderbare broodvermenigvuldiging
samen drinkend uit de Beker
van een bedwelmende zuiverheid

kan de kerk een liefde-gemeenschap
worden van mensen met mensen
en van mensen met God

maar dan zal eerst ons kleine weten
moeten worden verlicht door de grote
openbaring waarvan de aarde is vervuld

dat de universele Persoonlijkheid
vervuld is van goddelijk
én godinnig leven.

Perspectief

Het nieuwe millennium opent zich met een weids religieus perspectief. De nieuwe religieuze werkelijkheid - de levensreligiositeit - is als kiemend zaad, nog in de aarde verborgen, nauwelijks waarneembaar maar niet te stuiten.

Het wordt een bloeiend korenveld, als de wereld God zal aanbidden in 'geest en waarheid': in de werkelijkheid van het leven zelf. Het eerste groen breekt door ...

'Zie de velden staan wit van de oogst'. Deze waarneming van Jezus mag alle moedeloosheid, alle toekomstvrees wegnemen. Zie het witte licht van het rijpende leven en je zult licht worden in een nieuwe morgen.

Dit licht-visioen moet ons echter niet blind maken voor de noodzaak van het structurele werken, het zwoegen dat vooraf moet gaan aan de oogst: het koesteren van het zaad, het beschermen tegen gevaren van buitenaf. Ook het wieden van het onkruid hoort er bij. Dat is heel moeilijk en ingewikkeld: wat voor de een kruid is, is voor de ander onkruid. Om dit te kunnen onderscheiden, is het nodig te blijven vragen 'licht in uw Licht' te mogen zijn. Als wij op zoek zijn naar het licht, komt het Licht ons tegemoet.

Misschien zijn wij in deze tijd niet anders dan zwoegers tussen zaai-tijd en oogsttijd. Ook dat geeft handenvol werk. En het vraagt stoere volharding, om door te gaan in weer en wind, ook als de zon schuilt achter de wolken en het er naar uitziet, dat de nacht de dag niet haalt.

Maar toch: morgen zal het zomer zijn!

Het millenniumprobleem

Na 2000 jaar geloven in de menselijkheid van God, in Jezus aan het licht getreden, is het goed te speuren naar Zijn Aanwezigheid, Haar Zichtbaarheid temidden van ons. Kunnen we met een gerust hart de overgang maken naar een nieuwe eeuw, als de sporen van vernieuwing achter ons zijn uitgewist, de sporen van vernieling ons zullen achtervolgen? Dit dubbelbeeld laat de geschiedenis van de kerk gedurende deze eeuw zien.

De kerk — liefdesbeweging van mensen met mensen en mensen met God, waarin Jezus de liefde zelf is — draagt het juk van een eeuw regressie op haar schouders. Zij lijdt. Vooral in het vitale bindweefsel, waar de eenheid voortkomt uit de liefde, komt de kerk beschadigd uit de strijd. Onder een ereboog van heiligheid werden tegendraads de seksuele trauma's en morele dogma's meegedragen, bezongen en aanbeden. In de rechte lijn van een anti-seksuele levensopstelling en daarmee verbonden verkondiging werden de gelovigen ondraaglijke lasten op de schouders gelegd. De doodsangst, de eeuwigheidsangst was verwoestend. Nog staat de seksualiteits-leer en wetgeving van de kerk als een 'heilige goddelijke norm' midden in deze wereld. In de oerruimtelijkheid van de scheppingswerkelijkheid is dit sectarisch. De diepe angel in het vlees is de ontkenning van de menselijke natuur, de verheerlijking van maagdelijkheid en celibaat, de arrogantie van verbetering van het grondmodel van het bestaan. De celibataire ideaalstelling en levenswijze van de bedienaren van de kerk — die ertoe geroepen en gezonden zijn de diepste menselijke levensvervulling te verkondigen en te bevorderen — ligt hieraan ten grondslag. Verbazingwekkend is het dat de kerk — als onevenredige grootheid — het leven van talloze mensen heeft kunnen ontwrichten. Mag de wereld wel van de kerk?

In de tweede helft van deze eeuw was er de profetie van het nieuwe elan. De droom van een nieuwe wereld werd een volksbeweging. Het 'aggiornamento' blies als een pinksterstorm door de wereldkerk. Even leek de kerk bereid het nieuwe te volgen,

mee te gaan met de vernieuwing aan de basis. Het leven werd omarmd, de vrijheid gevierd. De verademing was echter van korte duur. Snel werd het weer benauwd in de schaapstal, de deuren en ramen gingen dicht. Toch voelt de moderne mens, de gelovige in zijn herwaakt zelfbewustzijn zich niet een buitengeslotene. Hij heeft zelf gekozen voor het leven, is in vrijheid naar buiten gegaan — God van leven en liefde tegemoet. Daar staat aan de ingang van een nieuw tijdperk in de geschiedenis van de kerk een menigte die niemand tellen kan. Nu, op dit ijkpunt van de geschiedenis, staan wij stil en kijken om. God gaat mee over.

Verzetsbeweging

In de ogen van het kerkelijke establishment zijn bewegingen van onderaf besmuikt. Gods ondergrondse heeft geen allure. Laag is lelijk. Zo is het ook met 'armoede'. In de mond van de welgestelde hulpverlener klinkt het overigens nog bijna even mooi als 'goedheid'; met 'èrmoei' is het anders gesteld. Zo is het eveneens met verzetsbewegingen. Links is lelijk. Rust en orde binnen het kapitalistisch klimaat in kerk en samenleving worden aangetast. Het is aan het kapitalisme te wijten, dat basisbewegingen en vernieuwingsbewegingen in het welvarende westen niet echt wortel kunnen schieten. Geld is geweld.

De ene na de andere beweging lijkt tot stilstand te komen. Daarmee geeft het verzet zich gewonnen. Verzet is beweging. Maar de vaart is eruit. De gangmakers van weleer zijn oud en moe geworden, de onverzettelikheden zijn geweken. Het nieuwe, wat inzet was van strijd, kreeg uiteindelijk geen vaste vorm, werd geen kerkstructuur.

De statische kerk echter is volop in beweging. Zij werkt achter de schermen van de bureaucratie. Zij creëert in liturgische voorschriften, in juridische sancties, in een fundamentalistische ambtsopleiding en een repressief benoemingsbeleid stapsgewijs een andere kerkelijke werkelijkheid. Dit is niet enkel een recente ontwikkeling. Het is een slepend sluipend slopend proces van jaren. En het werkt! De succesformule is: de strategie van de negatie. De voortdurende slagschaduw van een kerkorde, die zich

polariserend opstelt tegenover elke vernieuwing van onderop, dooft door de lange duur bij velen het vuur, het licht van het geloof in de haalbaarheid van hun idealen. De bedrieglijke rust, die er nu is rond de eeuwwisseling, duidt op de teloorgang van het vernieuwingsproces. De nieuwe kerk aan de basis is er niet gekomen, ook al zijn er kleine taaie kernen – zaad genoeg voor een hele nieuwe kerk.

Buiten de muren

De kerk draagt grote schatten aan ervaring en openbaring met zich mee. Maar wanneer God – zichzelf openbarend door de tijd – met de mensheid meegaat, is de openbaring nooit voltooid. Ook de mensheid zelf is een wereld in wording, waaraan normen en waarden meegroeien in verandering. De menswording van God zal zo lang voortgaan als de mens groeit naar voltooiing.

Wanneer nu de kerk in de zelfwaan verkeert, de uitsluitende en volledige waarheid nú al te bezitten, zijn voor haar godsdiensten en levensbeschouwingen ‘buiten de muren’ niet eens interessant meer. Daardoor laat de kerk de verlichte zijnservaringen van nieuwe-tijdsbewegingen niet op zich toekomen. Daarom benadert de kerk niet-christelijke godsdiensten niet in gelijkwaardigheid. Daarop lopen discussies met niet-katholieke christelijke kerken op voorhand al stuk.

Het is een wet van het leven, dat mensen en mensengemeenschappen elkaar steeds moeten corrigeren. Dit betekent niet: kritiseren, kapittelen. In zijn grondbetekenis is ‘corrigeren’ een prachtig positief werkwoord: (com-regere) meerichten, samen richting vinden. Dit is: aan elkaar ontdekken, waar de eigen blinde vlekken zitten, samen zicht krijgen op de eigen eenzijdigheden. Om voor zichzelf geloofwaardig te blijven, is ontvankelijkheid voor inzichten en beoordelingen ‘van buiten’ onontbeerlijk. Dit realisme, deze levenswijsheid ontbreekt de kerk. Dit beperkt de eigen waarheid. De oecumene staat stil. Het kerkelijk leergezag heeft geen millimeter terrein prijsgegeven, geen enkele stap gezet in de richting van een ‘gedeeld gelijk’. Reformatorische christenen peinen er

uiteraard niet over katholiek te worden. Zo blijven zij ongenode gasten aan tafel...

Maar oecumene blijft wel op de agenda staan — evenals dialoog. De dialoog openhouden suggereert openheid. In feite neemt dit de tegenbeweging de wind uit de zeilen en wordt ieder echt conflict omzeild. Zolang je blijft praten, hoef je niets te doen. Grievend genoeg is het, dat voortdurend blijkt, dat er maar één bedoeling achter zit: dat ieder zich zal uniëren en conformeren met de moederkerk.

De hiërarchische kerk schrijdt zelfverzekerd en trots de nieuwe eeuw binnen. Waarom ook niet — zij heeft alles ter beschikking: de gebouwen en de sleutels, de kostbaarheden en de gelden, loyale beroepsambtenaren op elk deelgebied; daarbij de maatschappelijke erkenning en legitimiteit, zelfs de ethisch-religieuze autoriteit als erfenis van eeuwen. Maar dit raakt de ziel niet van de mens en is vooral voor jonge mensen eerder een struikelblok dan een brug. Er zijn echter jongeren (en ouderen), die dit een uitstekende startbaan vinden voor een maatschappelijk/kerkelijke positieverbetering, geheel aansluitend op hun karakterstructuur. De witte boordjes verschijnen weer op straat, al dan niet met spijkerbroek. Neoclericalisme in opkomst?

Nu nog slechts een handvol mensen de wekelijkse kerkdienst bezoekt, zegt de kerk te kiezen voor de kleine groep... want de moderne mens wil kennelijk geen massa meer, geen grootschaligheid. De heilige rest... Dit is hypocriet. De werkelijkheid laat zien, dat mensen massaal samenstromen als er iets gebeurt wat werkelijk emotioneert: popfestivals, kerstzang, stille tochten. Deze kerk zal in zelfgenoegzaamheid blijven steken, ook als zij moet preken voor lege banken. De levensvreemde, belerende en belastende taal van de kerk overschaduwde de vreugde van het bestaan. Mensen verlaten geruisloos of luidruchtig de kerk: adieu tristesse! Was haar aanvankelijke roeping niet: een boodschap van bevrijding, woorden spreken van licht, de blijheid van het jubeljaar?

De luwte

Intussen leiden de basisbewegingen een catacombe-bestaan. De vele werkers van het eerste en laatste uur blijven geloven, dat de toekomst hun bondgenoot is. Zij zoeken elkaar in de schemering en beleven aan elkaar een onverbreekelijke trouw. Maar het is stil aan de basis. De KRO heeft het beeld weggedraaid. Er is alleen nog wat naruis te horen. Het kerkelijk eeuwfeest kan beginnen. Achterom ziende moeten we stellen, dat het milde verzet (van Open Kerk, Acht Mei Beweging, Mariënburgvereniging, VPW, GOP, Kerk Hardop, Priestersolidariteit etc.) het kerkinstituut op geen enkele manier aan het wankelen heeft gebracht. Het tegendeel is waar. Door altijd coulant te blijven tegenover het onderdrukkende regiem, uitnodigend te blijven staan en altijd vriendelijk en zacht van toon, heeft de officiële kerk haar ware intenties kunnen verbergen. Harde confrontaties en openlijke conflicten bleven uit of werden snel gesust. De bestaanszekerheid van vooral gehuwde priesters was vaak zo wankel, dat zij — rekening houdend met hun gezin — zich geen grote risico's konden veroorloven. Deze machteloosheid kwam dubbel hard aan. Bovendien heeft niet iedereen een even lange adem. Intussen kon de kerk in alle rust haar restauratiewerkzaamheden verrichten en bouwen aan de eigen infrastructuur: de juiste man op de juiste plaats... De weerstrevende krachten konden krachtens de eigen constituties worden verplaatst — de 'eigen kweek' kon op de scharnierpunten naar de toekomst worden geplaatst. Nu is het netwerk voor de nieuwe eeuw gespannen, de vissers hebben hun akten, het 'roer' is weer 'am'.

Het moeilijke is, dat dit niet eens een façade is waarachter zich leugen en bedrog verbergt. Er zit bij velen eerlijke overtuiging achter en liefde voor het religieus ontwerp, dat helaas haaks staat op het menselijk en goddelijk welzijn in deze wereld. En naast persoonlijk falen is er beslist ook persoonlijke heiligheid — niet meer en niet minder dan aan de overzijde. Maar toch: uit de aard van het systeem vloeit voort, dat er bij velen sprake is van 'meer liefde voor de zaak dan voor mensen'. Zij werken keihard en worden keihard, vooral wanneer de signalen duidelijk worden dat zij

varen op een zinkend schip. In deze verkramping en verzuring gebeurt het dan dat het doel de middelen heiligt.

Schipper naast God

De nieuwe eeuw zou het tijdperk moeten worden van een radikale gelijkheid van mensen en menselijke verbanden, gelijkwaardigheid van alle leven. Maar de Rooms-Katholieke Kerk wil de hoogste instantie zijn in de wereld, de onveranderlijke constante in een veranderende tijd. Verheven boven de staat is zij de enige die zich middeleeuws uit blijft dossen in een geseculariseerde samenleving.

De Koningin verschijnt met haar onafscheidelijke hoed, de minister-president met stropdas, de secretaris-generaal van de Raad van Kerken met korte rok.

Maar bij de begrafenis van een mede-priester verscheen een bisschop (midden op straat) in vol ornaat, met mijter en staf... om wat hij zei kracht bij te zetten. Maar had hij wel iets te zeggen? Hij preeks hem de hemel in — eerder was de lieve dode door de kerk het graf in geprezen.

Hier had gezegd moeten worden: Sorry, lieve broer van mij, je bent veel te jong om nu al opgebrand te zijn, doodmoe omdat je drie parochies moest runnen. Sorry, vriend van mij, je had een vrouw naast je moeten hebben, die je tijdig waarschuwde vanwege het woelen in bed. Sorry, metgezel van mij, je werd meer dan een mens verdragen kan geconfronteerd met de dood, zonder de kans te hebben te leven. Ach, ik ben te laat... Dit is de tragedie van het verplichte celibaat. Ik stond aan de kant en zag je verdrinken. Vergeef me...

De ontkenning

Nog altijd is het verschil tussen ontkenning (-1) en erkenning (+1) 2. Door tientallen jaren na elkaar stelselmatig het nieuwe opkomende leven, de stuwing van de Geest te negeren, is er een diep gat geslagen tussen droom en werkelijkheid: tussen wat de kerk had kunnen worden en wat de kerk geworden is. Alwat niet geworden is, is ook historie. Dit historisch falen is het religieus

échec van deze eeuw. Het lied 'De steppe zal bloeien, de steppe zal lachen en juichen' klinkt bijna irreë¹ en toch blijven wij het tegen de verdrukking in zingen.

Een losse greep uit de gemiste kansen doet je al duizelen. Er was geen bisschop, die even binnen kwam lopen bij Septuagint, om te luisteren naar de pijn en de liefde die klopte in dat hart. Open Kerk streed voor democratie in de kerk maar de hiërarchie schreed voorbij. Kerk Hardop werd op aantal afgerekend en te licht bevonden. Ook de Mariënburg-vereniging was een trap te laag. En terwijl de Acht Mei Beweging Dorothée Sölle als haar Hoge priesteres in de armen sloot, omarmden de bisschoppen elkaar.

Het hopeloze ontmoedigingsbeleid ten aanzien van de VPW is bekend. Hoe hebben de bisschoppen het gewaagd deze club van eigen mensen, van vroegere cursussen en vrienden een rechtstreeks gesprek te weigeren? Is het niet zo, dat een bisschop door iemand te wijden verantwoordelijkheid op zich neemt voor de wijdeling...? Houdt dat plotseling op, wanneer er voor een levensliefde wordt gekozen? Terwijl de meeste regulieren hun vroegere medebroeders en -zusters blijven nodigen, verzuimen de bisschoppen hun gehuwde medepriesters met hun vrouwen / vriendinnen eens bij zich te nodigen om met elkaar iets te vieren - hún leven te vieren - als een oorspronkelijke communio.

Wat buiten de pastorale planning, de kerkelijke efficiency, de institutionele macht van de kerk viel, was abject. De Vrouwenbeweging, de Homobeweging, de bewegingen als het GOP en Priester-solidariteit kunnen hier schrijnende voorbeelden aan toevoegen. Knielde er ooit een bisschop neer bij een bruidspaar, dat voor de tweede keer probeerde in Gods naam met elkaar gelukkig te worden? En dan niet vanuit de neerbuigende permissieve houding 'dat er barmhartigheid is waar menselijke idealen niet haalbaar zijn', maar vanuit de uitgesproken bevestiging 'dat God deelgenoot is van hun vreugde en hun bruidsbed deelt'.

De kerk durft de afschuwelijke uitspraak te blijven doen, dat zij die van elkaar houden 'ondanks hun seksuele gelijkheid' celibatair moeten leven... Dit is tegen de mensenrechten.

De medeplichtigheid aan het verhinderen van de doorbraak van het nieuwe is echter niet alleen te vinden in de bovenlagen van de

hiërarchie. De collega-priesters, die hun gehuwde ambtsgenoten (liturgisch) geen ruimte gaven, niet bijdroegen aan een nieuwe gedachtenvorming binnen de eigen geloofsgemeenschap 'omdat de mensen het niet aan konden', ook zij hielden de vooruitgang af. Soms mochten gehuwde priesters aantreden als veredelde acolyten.

Dit is een heel zwart hoofdstuk in de geschiedenis van de kerk, ook in deze eeuw, ook op het einde van deze eeuw.

Maar intussen wordt Treesje in een geblindeerde lijkwagen van stad naar stad gereden.. je weet maar nooit of dat kan leiden tot meer kerkelijkheid! Desgevraagd zegt de kardinaal niet, dat hij dit walgelijk vindt, maar dat hij persoonlijk meer van Bernadetje houdt.

De verloren droom

De vernieuwing zou vleugels hebben gekregen, wanneer zij gedragen was door erkenning, consensus – gewoon geloof. Er zouden wonderen gebeurd zijn, wanneer de kerkelijke overheid door een briefje, een steunbetuiging in de media, een blijde reactie op TV of een onverwacht moment van deelname blij had gegeven van geloof en vertrouwen in een enthousiast bewegende menigte. Golven van ontroering kunnen door het hele land stromen, wanneer het plotseling duidelijk wordt dat God aan het werk is en onze hoop en verlangens vervult.... Dan bidt bijna iedereen, al is het maar met tranen.

Zo was het met het huwelijk van Maurits en Marilène. Verbijsterend was het daarom nadien de verhitte reactie van de kerk te moeten aanhoren, omdat de protestantse prins de katholieke kerk had gedronken.

We zouden een heel andere samenleving – en niet alleen een heel andere kerk – gehad hebben, wanneer het nieuwe leven niet in de knop zou zijn verdord, de groeikracht die er was tot bloei had mogen komen. De parochies – hoe verschillend ook – moeten allemaal op elkaar lijken. Allemaal dezelfde tafelgebeden, dezelfde ABC-cyclus van lezingen, dezelfde liturgische vormgeving, dezelfde bestuurs-structuur. De eigen (sociaal bepaalde) kleur, het eigen karakter en taalgebruik – de bonte variëteit van de vele

gaven van de Heilige Geest — zij krijgen nauwelijks kans onder de totalitaire supervisie van de geïstitutionaliseerde kerk. Gelukkig is ook hier het leven sterker dan de leer. Maar waarom moet vrijheid altijd bevochten worden?

De kerk houdt enerzijds veel af en laat anderzijds veel liggen.

Wat heeft de kerk gedaan met de vele tienduizenden priesterstudenten, die besloten hun weg te onderbreken toen het schrikbeeld van een levenslang celibaat hun rauw op het lijf viel? Waren zij geen geroepen? Ieder moest de frustratie van een ogenschijnlijke mislukking zelf maar proberen te verwerken en zijn eigen geestelijke koers alleen voortzetten. Maar niet weinigen werden desondanks priester 'op hun eigen manier'.

Als het celibaat facultatief was gesteld, hadden we nu geen pastorale werk(st)ers, aan wie zelfs diakonale taken worden onttrokken. Als het ambt opengesteld was voor vrouwen, zouden er evenveel priesters als priesters zijn. De theologische opleidingen zaten er vol van, klaar om aan te treden. Zij zijn nu de betaalde leken geworden in het vrijwilligerswerk of in de pastorale randgebieden. Als zij dan zieken zalven voor een vredige overtocht, handelen zij onwettig en komt hun positie in gevaar. Intussen getuigt het van heldhaftigheid en een overmaat aan liefde, hoe tal van jonge mannen en vrouwen hun anoniem priesterschap inhoud en gestalte geven. Dit is het basispastoraat aan de basis, kerk van de toekomst die nu al leeft. Zij leven het ambt van de toekomst.

Maar toch: dit is niet structuur-veranderend op de korte termijn.

Over hen heen wordt een andere werkelijkheid gebouwd die in laatste instantie plaatsvervangend alle sleutelposities weer kan innemen.

Groot alarm

Ook al kan de vernieuwingsbeweging geen adequate tegenstand bieden, het is onvoldoende te schuilen in het stille verzet. Het is lichtvaardig en lichtgelovig te verwachten, dat de Geest op eigen kracht de kerk zal herscheppen, terwijl wij toezien in de geest van 'stil maar wacht maar alles wordt nieuw de hemel en de aarde'. Geloven in de werking van de Geest betekent tegelijkertijd

‘zelfwerkzaamheid’: de Geest is het die het doet als wij het doen. Is het niet noodzakelijk: onverzettelijk het nieuwe te beveiligen en de oprukkende radicalisering te weerstreven met woorden en daden van ongehoorzame trouw vierend wat het leven vraagt van geboorte tot dood, het levende brood met elkaar delend voor de honger onderweg, ongeacht papieren wetten die gebieden en verbieden? Niemand moet de kerk meer verlaten: dat is inleveren van identiteit en wijken voor een in wezen machteloze kleine harde kern die de hiërarchie van de kerk is. Het is een omgekeerde beweging, wanneer mensen uittreden uit de levende liefdesgemeenschap, terwijl het juist de hiërarchische kerk zeif is die zich verwijdt van de eigen gemeenschap. De kerk aan de basis die vanuit een onuitputtelijke geloofsgevoeligheid de aanwezigheid van God in deze wereld weet op te sporen, is het eigen huis. De basis moet bij de kerk blijven. Dat is de weg naar de vrijheid. Dat de kleine verre – en dichtbij – top van de kerk zich verwijdt van de feitelijke boodschap van Jezus, vormt des te meer reden om in die grote beweging, die de kerk aan de basis is, te blijven. We zullen elkaar moeten blijven oproepen tot een krachtige verzetsbeweging – nationaal en internationaal – zodat de kracht van het verzet van inspirerende leiders en leidsters zich zal omzetten in kracht van de basis.

Democratie

In het nieuwe millennium moge de gelijkheid van mensen tot stand komen, een situatie waarin we elkaar recht in de ogen zien. Dat gebeurt wanneer mensen niet meer naar elkaar opzien en op elkaar neerzien.

In de nieuwe eeuw kan de wereld groeien in saamhorigheid en harmonie, wanneer hardnekkige tegenstellingen en verscheurdheden worden overwonnen. In dit proces van een wereldwijde heling kan – tussen andere kerken en godsdiensten in – met name de kerk van christenen van beslissende betekenis zijn. Zij heeft de Hele Mens in haar midden, Jezus de eerstgeborene. In een westers land als Nederland – waar democratie heerst en het

gemeenschapsbelang gezamenlijk wordt behartigd – is het onbegrijpelijk en onaanvaardbaar, dat er een organisatie actief is die levensvoorwaarden stelt aan beroepen en taken. Het verplichte priestercelibaat is een Berufsverbot!

Kan een democratische samenleving het blijven tolereren, dat een groep van uitsluitend celibataire mannen de voorwaarden formuleert voor een religieus/maatschappelijke bediening, die haar uitoefening vindt in diezelfde samenleving? Zij bepalen immers, dat aan de keuze voor het ambt onlosmakelijk de keuze voor een celibataire levenswijze is gekoppeld. Dit is geen keuze van het volk. Zelfs geen keuze van het kerkvolk. In een democratisch land kan democratie verplicht worden gesteld waar het wezenlijke belangen van de samenleving aangaat...

Als we echt vrede willen (heeiheid harmonie), dan zullen we toch moeten beginnen met dit model van disharmonie, verdeeldheid, onvrede uit te bannen.

De verloren werkelijkheid

Als priesterschap en huwelijk geen 'gescheiden' sacramenten waren gebleven, maar in een nieuwe symbiose elkaar tot voltooiing hadden mogen brengen, had dit de innerlijke glans van het huwelijk en het priesterschap aan het licht gebracht.

Door deze – als elkaar uitsluitende waarden – tegenover elkaar te stellen, worden beiden in hun eigenwaarde aangetast. De vrije keuze van het gehuwd of ongehuwd beleven van het ambt – als modaliteiten van eenzelfde werkelijkheid – zou recht doen aan de verschillen tussen mensen en geaardheden. Zonder de pastorale kwaliteiten en specifieke levensuitingen van celibatair en niet-celibatair levende priesters te (onder-) scheiden, zouden er bijzondere accenten kunnen vallen. De volwaardigheid van de ongehuwde toewijding aan de kerk zou aan het licht gekomen zijn: in volle beschikbaarheid, ontplooiing van de bijzonderheden van de eigen geaardheid, universele liefde. Daarnaast zou de eigen kracht en het menselijk volume, de levensliefde en het levensrealisme van de gehuwde priester markant naar buiten zijn getreden. Als de mogelijkheid tot deze vrije

keuze zou zijn opengesteld – voortgekomen uit een nieuwe spiritualiteit en sensitiviteit – zouden zij die er aanvankelijk grote moeite mee hadden dat 'broers in het ambt' de weg gingen van een persoonlijke levensliefde, niet teruggevallen zijn in hun twijfels maar zijn meegenomen in de nieuwe droom, het vernieuwd enthousiasme dat op de gezichten was te lezen.

Er zouden heel andere elkaar beïnvloedende lijnen zijn gaan lopen: het gewenningsproces zou, in de directe interactie, geleid hebben tot acceptatie van zowel de gehuwde collega als diens vrouw – het denken aan en het praten over zou snel zijn veranderd. Het zou ook een verbazingwekkende ervaring zijn geweest, wanneer duidelijk was geworden dat het pastoraat verrijkt was met vrouwen, die op haar eigen wijze meefunctioneerden in het pastoraat – vrouwen die veel prachtiger en krachtiger zouden zijn gebleken te zijn... dan zij leken te zijn omdat zij met een priester waren getrouwd!

De aanhoudende stroom echter van dispensaties (= ontslagen – oneervol, oneerlijk) stigmatiseerde de priesters die gingen trouwen tot verraders en afvalligen. Gebeurde het wel eens, dat fier en vrolijk werd gezegd: onze broer is priester, hij is zelfs gehuwd priester, meer nog hij is vader geworden! Nu werd de uitstraling van dit heel-geworden leven afgedekt met een kleed van schaamte. En hoe vaak werden ongehuwde priesters tegenstanders van gehuwde priesters – tegenpartij waardoor het vroegere coursverband uiteenviel. Maar even zovelen zijn nu – door hun persoonlijke ontwikkeling en de confrontatie met een zich verrechtsende kerk – hun gehuwde collega's nabij gekomen en is er een nieuwe verbondenheid en solidariteit ontstaan. De lijn volgend van de kerkelijke overheid voelden instanties, besturen binnen allerlei maatschappelijke en kerkelijke structuren en werkverbanden zich gerechtigd (moreel verplicht) de gehuwde priester te weren of aan disciplinaire maatregelen te binden. En dit is nog tegenwoordige tijd.

Ook al is er binnen de categoriale en indirecte zielzorg meer ruimte (door de toevallige goodwill van een toevallig bestuur), de binnenkerkelijke veiligheidsdienst weet je wel te zitten. En mocht je al eens van werk willen veranderen, dan is een volgende jurisdictie geen vanzelfsprekendheid meer.

Mysterium fidei

Ook al wonen er in het dorp drie gehuwde priesters, de kerk aarzelt niet - om de evidente onhoudbaarheid van het celibaat te verbloemen - de vloeiende overgang te maken van eucharistieviering naar communieviering en van priesterschap naar diaconaat. De kerk is hier ook vaak de lokale kerk. Moeiteloos wordt theologische integriteit ingeruild voor institutionele opportuniteit. In Handelingen 8, 18 - 24 heet smokkel met het heilige simonie. Alles is kennelijk beter dan gehuwde priesters - als de meest aangewezen personen om voor te gaan - in de gelegenheid te stellen voorgangers te zijn in een eucharistieviering. Liever dan maar een communieviering met hosties die door een ongehuwde priester... zijn geconsacreerd... een week tevoren.

De benaming 'communieviering' is een versluiierende gedachtenconstructie, om het 'machtswoord' van de ongehuwde priester veilig te stellen. Wat er echter gebeurt: is eucharistie vieren.

Het mysterie (liefdesgeheim) van Gods concrete aanwezigheid bant alle magie uit. Jezus zegt: waar deze liefde wordt gevierd, ben ik. Waar mensen zich in liefde met elkaar delen 'is' eucharistie. Het is een heel authentieke ontwikkeling, dat mensen samen eucharistie vieren zonder kerkelijke voorganger. Het bekenisvol aanwezig zijn van Jezus zelf is aan geen enkele rite gebonden.

God is zichtbaar in de dingen in de mate dat zij Hem/Haar kunnen verbeelden. Dat is in een levende boom meer dan in een houten beeld, in een zanglijster meer dan in een muziekinstrument, in de volle werkelijkheid meer dan in de tekenen van de werkelijkheid. God woont vooral in de mens: in zijn geest, zijn hart vooral - de liefde want God is liefde - leeft God zichzelf. Daarom is de eucharistische tegenwoordigheid van Christus in de mensen, die met hart en ziel samenzijn, één zijn met elkaar. Maaltijd vierend zijn het brood en de wijn dan de sprekende tekenen: dat Jezus zich met ons en wij ons met elkaar delen om van elkaar te leven. Als wij dan eten van dit Brood en drinken uit deze Beker, verkondigen wij: dat God in ons leeft door de wijze waarop we elkaar aanzien, in wat we voor elkaar voelen en bedoelen, wat we samen willen gaan doen aan 'het leven, sterven en verrijzen van Jezus' dat

buiten de kerkmuren van dag tot dag en overal plaatsvindt. Doen tot zijn gedachtenis... Bij de communie ontvangen we het teken van de werkelijkheid die al is: dat God is temidden van ons en ons allen bezielt. Heilige betekenisvolle tekenen: dat wij liefde vierend in dit uur voor elkaar willen zijn als lichaam en bloed – het leven – zoals Jezus zich aan ons gaf door het offer van zijn leven. Maar waar de liefde ontbreekt – zelfs in een eucharistieviering – is voelbaar wat daar gebeurt: onder koude ogen verkleumt hij, onder harde ogen krimpt hij ineen. Maar: als een golvend korenveld in de zomer, een wijngaard als een berg van purper is hij waar mensen in liefde hem eten en drinken. Dat de gehuwde priester iedere sacramentele bediening wordt geweigerd, is louter politiek. Het is voorspelbaar wat er zal gebeuren als er weer genoeg priesters zijn: communievieringen worden verboden en diakens raken hun liturgische functie kwijt.

Ach, hoe moet God zich voelen als object van dit opportunisme? Zo omgaan met het Goddelijke is huiveringwekkend.

Lijdende God, lijdende Kerk..... Het persoonlijk leed van het gehuwde priesterpaar is een (lijdens-) verhaal op zich.

'Ik zag de zielen van hen, die om de getuigenis van Jezus en om het woord van God waren onthoofd. Zij leefden en gingen met Christus voor, duizend jaar lang. (Apoc. 20,4)

Is de zin van al dit lijden: dat zo de wortels van de chaos worden blootgelegd – om te weten wat te doen voor een nieuwe aarde en een nieuwe hemel 'waar alle tranen zullen zijn weggewist'?

Grensgangers

Als de meerderheid van de meer dan 2000 gehuwde priesters – de vitale middengroep uit de zestiger jaren – de brug had mogen slaan naar een nieuw geloofs- en kerkbewustzijn...wat dan? Dan zouden we ook geen volle kerken hebben gehouden, want de totale cultuuromslag zou geloof en kerkelijkheid evenzeer hebben beïnvloed. Wel zou het mogelijk geweest zijn, dat de geloofsge-meenschap op een vernieuwde wijze de essentie van het geloof had behouden, zelfs dat zoekende mensen in deze nieuwe ruimte een nieuw thuis hadden gevonden. Er zou een vorm van geloofs-

integratie zijn ontstaan, waardoor de tegenstelling van geloof en leven was overbrugd. Dan zouden m.n. de katholieke jongeren (van 15 tot 45) nu niet zo stuurloos zijn en geestelijk ontheemd. De tegenstroom van een dogmatisch-intellectuele kerk verhinderde jonge en verjongde mensen zich kerkelijk betrokken te blijven voelen. Zij voelden geen levens-affiniteit, geen pathos, geen erotiek doorklinken in de boodschap van de kerk; zij ontvluchtten de vervreemding. Ook al zijn juist velen van de gehuwde priesters van onschatbare betekenis voor hen geweest om hun eigen weg te vinden - als grensgangers mee-pelgrimerend naar een nieuwe kerkelijke werkelijkheid - : noch de gehuwde priester zelf noch de jonge kerk die met hem optrok kwam kerkelijk in beeld. Maar toch is het zaad voor de toekomst gezaaid...

De zichtbaarheid van de 'persoonlijke' meerwaarde van het gehuwd priesterschap zou moderne jonge mensen, meisjes en jongens, enorm hebben aangesproken. Dan zou de aansluiting behouden zijn gebleven. Even stond deze toekomst in het licht: het HTP was een schitterend gemengd seminarie. Nu is het in de uitverkoop gedaan. Paradoxaal genoeg is het op het nippertje ontsnapt aan de onvoorwaardelijke eed van trouw aan het leergezag. Intussen hebben de convicten hun poorten geopend voor rechts-radicale jongeren. Ook echter voor jongens, die heel oprecht en authentiek priester willen worden, maar dit niet anders kunnen dan op deze wijze, in deze vorm, langs deze weg. Het is een griezelig gegeven, dat op geen enkel gebied in het maatschappelijk leven (bedrijfsleven, overheidsdienst) zo'n snelle carrière gemaakt kan worden als in het kerkewerk. Dit geldt voor leken - dit geldt voor priesters. De roes van de wijding nauwelijks te boven, kun je al pastoor worden. Vijf jaar later al deken met de bevoegdheid tot visitatie van de onderhorige pastoors. Mogen deze jonge mensen wel zo in het diepe gegooid worden - ook al hebben ze leren zwemmen?

Het meest zorgwekkende is echter, dat door hen opnieuw - nadat we gehoopt hadden dat dit definitief overwonnen was - nieuwe golven dualisme over de samenleving worden uitgestort. De priesters, die de hitte van de strijd hebben doorstaan, moeten het aanzien hoe na jaren van uittocht de terugtocht is ingezet.

Midden onder u

Eeuwen lang reeds beleven we de werkelijkheid van het (permanent) diaconaat, waarvan sprake is in Handelingen 6, 3 - 4. De congregaties van zusters en broeders zijn de diaconessen en diakens in het hart van de Kerk. 'Midden onder u staat hij die gij niet kent'...midden onder ons wáren zij het, zonder dat zij werden herkend en erkend!

Daarom is de herinvoering van het diaconaat eigenlijk zo blamerend: het is de grootst mogelijke ontkenning van de waardigheid en de roeping van al die vrouwen en mannen, die zich met lichaam en ziel aan de kerk hebben gewijd. Dat dit religieuze ambt niet werd erkend in het geheel van de bedieningen van de kerk, heeft er mede toe geleid dat deze idealen verschaalden. Eigenlijk is het verschijnsel van een massale uittreding in de kern: een vlucht uit de leegte, een uitbraak uit een onrechtsituatie. Een authentiek antwoord, wat getuigt van een zich hervindende zelfwaarde. Is er ooit een beroep gedaan op de congregaties van broeders en fraters: als eersten zich te melden voor de vervulling van het diaconaat in de kerk...omdat zij het eigenlijk al waren? Natuurlijk is er aan de religieuze vrouwencongregaties niets gevraagd. Zij komen als vrouwen zondermeer al niet in aanmerking voor een kerkelijk ambt! De vrouw is binnen de kerk van geen enkele sacramentele betekenis. Intussen gold ook voor al deze mannen en vrouwen de celibaatsverplichting om religieuzen te kunnen zijn. Religieus leven en maagdelijkheid zijn per definitie aan elkaar gekoppeld. Zo gauw als twee religieuzen met elkaar trouwen, heten zijn geen van beiden religieuzen meer. In feite leven er overal mensen een religieuze gezamenlijkheid, zij die al dan niet tevoren deel hebben uitgemaakt van een religieuze gemeenschap. Dit is het achtste sacrament: de genadewerkelijkheid waarin toewijding aan God en aan elkaar nieuwe gestalte krijgt. Dit is de toekomst van het religieuze leven: mensen die alleen of gezamenlijk, gehuwd of ongehuwd kiezen voor het religieuze leven. De orden en congregaties, die zich in deze richting reeds ontwikkelden, zijn niet bezig met aanpassing maar met 'herbronning'. Er ligt een grote existentiële ervaring aan ten grondslag.

Geen open venster

Over de hoofden van de religieuzen in de actieve congregaties heen heeft de kerkelijke overheid zijn blik gevestigd op de contemplatieve orden. Daar heeft het kloosterideaal nog zijn klassieke vorm. Monniken en monialen hebben hun bestaansgrond in God, niet in de kerk. Het monastieke leven onttrekt zich aan tijdgebonden kerkelijke processen. Beschouwing behoort zozeer tot de zielestructuur van de mens, dat er altijd wel vormen zullen bestaan, waarin mensen zoeken naar een optimale innerlijke ontplooiing. Door alle tijden heen zijn de monasteria van grote betekenis geweest voor het leven van kerk en samenleving. Terecht hechten bisschoppen aan dit gebed van de kerk.

Om nu dit beschouwend leven van de kerk te verankeren in het hedendaags levensgevoel, zullen zowel innerlijke als uiterlijke hervormingen noodzakelijk zijn. Dit is niet alleen een kwestie van overleven. Verandering en verdieping van spiritualiteit (d.i. humaniteit) is de enige weg tot doorrijping in een nieuw millennium en tot overleving en groei. Open huizen zullen het moeten worden: toegankelijk voor gehuwden, met de buitenwereld verbonden, openstaand voor zelfbeschikking, ook tijdelijk. Meer nog zal deze levenswijze moeten worden gebouwd op 'overgave' in plaats van 'onthouding': om de volle openbaring van God in de werkelijkheid te kunnen ontvangen en beleven. Dan zal de vreugde van God door de lange kloostergangen zingen en de liefde leiden tot diepe gemeenschap. Dan zal de ziel van het contemplatieve leven – zowel binnen als buiten de kloosterpoort – het lichaam van de mensheid tot leven brengen.

Deze hervorming zal echter uit het eigen midden moeten ontstaan. Hierbij kan de officiële kerk niet helpen: zij heeft geen open venster naar de wereld, naar het leven, naar de mens. Weet zij wel wat er in het hart van de mens leeft – en dat dat God is?

De kerk – de toevallige gedelegeerde van het bisdom met volmachten op zak – vindt het o zo mooi, dat er weer zusters achter de tralies verdwijnen en op blote voeten door de gangen lopen...als hij het zelf maar niet hoeft te doen! Mooi ook voor het kerkelijk museum.

De gesloten deur

Ook ten aanzien van andere vormen van religieus leven heeft de kerk geen perspectief te bieden, om de bestaanscrisis te overwinnen. Zij heeft geen toekomstvisie, die een religieuze renaissance zou kunnen inleiden: vanwege een nog altijd geldende vooringenomenheid en een onoverwinnelijk klassedenken. Want: vrouwen kunnen a priori geen kerkelijk ambt bekleden en behoren daardoor tot een lagere geestelijke orde. Eeuwenlang reeds hebben vrouwenkloosters een man-geestelijk leider en zijn zij statutair aan een mannenkerk gebonden. Vrouwen werden nooit of nergens voor gewijd. Achteraf is dit heel providentiëel: voorverwerkelijking van de heelheid en heiligheid van het leven dat geen wijding behoeft.

De discriminatie van de niet-priesterreligieuzen, mannen zowel als vrouwen, heeft het zelfbeeld zo verkleind en verzwakt dat zij niet opkwamen voor hun specifieke rechten in de kerk. De officiële negatie van hun eigenheid was desastreus. Vooral de vrouwelijke religieuzen werden gezien en behandeld als een onpersoonlijk collectief, een vrouwengroep die een dagje vrij kreeg van de bezoekende bisschop. Dit mag alleen nog maar gememoreerd worden, omdat van het tegenbeeld nog niets te zien is: de individuele hoogachting, de erkenning van de geestelijke roeping ten dienste van de kerk, de religieuze zending. Er waren uitzonderingen en sommigen vonden een eigen weg binnen het pastoraat; maar er klonk geen oproep vanuit de kerkelijke overheid, terwijl hun levensstaat toch bestond in een levenslang dienstbaar zijn aan het rijk Gods, de liefde van God onder de mensen – priesterlijk, diaconaal.

Nu de (binnenlandse) sociale taken binnen de instituties (onderwijs, gezondheidszorg enz.) zijn overgenomen, staan m.n. de vrouwelijke religieuzen met lege handen: de kerk heeft hen niets te bieden. Alleen een dienende rol in de kerk, op pastorieën bijvoorbeeld wordt hen nog toebedeeld. Deze macabere uitkomst schreit ten hemel: er zijn geen priesteressen gekomen en er komen geen vrouwelijke religieuzen meer.

Hetzelfde lot treft de congregaties van fraters en broeders.

De officiële kerk heeft het rechtstreeks op haar geweten, dat het religieuze leven de wissel op de toekomst heeft gemist - voorzover dit tenminste van de kerk afhankelijk was. Deze toekomst hield in, dat er heel nieuwe volwaardige religieuze gestalten zouden zijn ontstaan, wanneer op grond van een principiële gelijkwaardigheid de ambten en bedieningen binnen de kerk gelijkelijk voor vrouwen en mannen zouden zijn opengesteld. De radicale humanisering van het leven, waardoor de vormgeving en belevingswijze van religieus leven in een veranderingsproces terecht kwam, zou geen breekpunt geworden zijn maar voor velen een uitgangspunt voor een nieuwe oriëntatie. Nu is het oude gegaan - en het nieuwe niet gekomen. Maar de Geest - de lieve vrouwelijkheid van God - gaat haar eigen weg door de tijd. Langs de lijnen van de eeuwige fantasie van de liefde brengt Zij nieuwe idealen in beeld en wijst zelf de weg naar de toekomst. Kleine groepen religieuzen treden in deze nieuwe intuïtie binnen. Zij zijn er voor de uitgeprocedeerde asielzoeker, de nazorg van de zorg, de mensen tussen wal en schip die terecht gekomen zijn in leegte, vervreemding of verslaving. Zij zijn er om de nood te lenigen, maar hopen door alles heen nieuwe zin aan het leven te geven en de liefde van God zichtbaar te maken. Zij werken vanuit God en naar God toe. Zij komen als eersten de nieuwe armoede tegen van werkelozen en tweeverdieners. In dit religieuze niemandsland slaan zij hun tenten op. Zij zijn de nieuwe religieuze werkelijkheid; zij die dit doen zijn de nieuwe religieuzen.

De officiële kerk echter weet nauwelijks van hun bestaan. In de anonimiteit vormen zij geen gevaar. Zij verliezen hun tijd en energie niet in het gevecht met de kerk. Toch daagt de toekomst hen uit tot een militante deelname aan het stromen én stormen van de Geest.

De onderstroom

De aanwezige werking van de Geest is veelal te vinden in de onderstroom: in kleine mensen van het kleine doen. Daar gaat de hele Pinkstersequentie over. De Geest is zichtbaar in de honderdduizenden vrijwilligers die kerk en samenleving telt. Dat is de

eigenlijke kerk in de kerk. Deze overleeft alle institutionalisering, zij leeft in de harten en geesten van mensen door de Geest bewoond. De vruchten van deze Geest zijn binnen en buiten de kerk te vinden: in armoede-beleven en vrede-stichten, in natuur beheren en gemeenschap maken; in de was doen voor zwervers en iemand bij de hand houden die het leven niet alleen aan kan; in het daadwerkelijk 'condolere et miserere' met wie aan de ziekten van deze tijd bezwijken.

Maar ook zij die zich wijden aan het kleine dienen van de kinderverdient, die de toekomst tegemoet zingen en zich buigen over de Schrift wonen in de Geest.

De lichte gloed van de aanwakkerende Geest is ook waar te nemen in nieuwe gemeenschapsvorming en solidariteit, de Tochtgenoten van Sint Frans wandelen in die Geest, en de Geest hangt in de gezangen van Taizé.

Maar dit vormt voor de hiërarchie van de kerk geen enkele bedreiging. Het gevaar komt uit een andere hoek: de vernieuwingsbeweging stelt de leer en structuur van de kerk zelf ter discussie, opdat zij zal worden herboren in oorspronkelijke zuiverheid. Dit botst frontaal. Hier stelt de kerk tegenover: de strategie van de negatie – niet de open strijd. Dit ontkennen, stilzwijgen, bagatelliseren is er verantwoordelijk voor, dat de Geest niet kan doorbreken in de bovenstroom van de ontwikkelingen. Gevolg is ook, dat het nieuwe niet openlijk van zijn schoonheid kan getuigen. Steunend echter op het natuurlijk gegeven, dat de kracht en de richting van de onderstroom de bovenstroom bepaalt, mogen we beseffen hoe belangrijk de volhardende inzet en inspiratie van de basis is. In geestelijke zin betekent dit, dat de waarde en betekenis van de vernieuwingsbeweging afhankelijk is van de eigen beleving van Gods liefde en licht. Alleen wanneer wij erin slagen zelf in het licht te blijven en de zachtheid van de liefde te behouden, zullen wij de donkerte en droefheid kunnen doorstaan die wij op onze weg ontmoeten.

Liefdesgemeenschap

Mijmerend met de Geest mee – het lieve lichtende leven van God dat zich tussen ons beweegt – zouden we als volgt kunnen denken:

het is de Geest zelf die vanuit eigen oerwijsheid weet, dat het nieuwe nooit uit het oude kan ontstaan. De Geest blijft stromen, maar nu de andere kant op...

We hebben een halve eeuw gehoopt op vernieuwing van binnenuit. Deze is niet tot leven gekomen. Het kan heel bevrijdend zijn daar niet meer op te hopen, maar te werken aan een nieuwe werkelijkheid - in de zekerheid dat er een nieuwe kerk geboren wordt waar de Geest de oude kerk verlaat. Als die nieuwe werkelijkheid zó allesomvattend is, dat er het hele bestaan door zal worden aangeraakt, zal zelfs het wonder kunnen gebeuren: dat de oude kerk zich voegt in het nieuwe en in de adem van de Geest wordt meegenomen naar de volheid van Gods leven onder ons. Dit is het Pinkster-reveille. Om heilige heilige Geest bidden wij: levensvreugde, lijfsbehoud, liefdesspel, lust in last, levend water, lichtfestijn.

Als wij waardig zijn aan te treden in de nieuwe beweging van de Geest, zullen we ervaren dat de toekomstige heerlijkheid zich al in het heden manifesteert: in de Godsliefde van mens tot mens. De presentie van God is alom. Wij leven in het huis van God en vieren er gemeenschap. Samen met velen of 'twee in Zijn Naam'. Kleiner kan het niet en groter hoeft het niet om aan den lijve te ondervinden, dat God liefde is.

*

Hekeldicht

Het is een klassieke vorm van maatschappijkritiek. Het is geen persoonsgerichte spot. Het betreft een structuur of maatschappelijke realiteit die van invloed is op het functioneren van de gemeenschap. Een hekeldicht bedoelt genezend te zijn, ook al voelt het chirurgisch aan. Hekelen is het overvloedige verwijderen om daardoor het wezenlijke aan de oppervlakte te laten komen. Zo ook dit hekeldicht.

De harlekijn

Er was een monseigneur
met een lijfspreuk
maar had hij wel een lijf,
bij wijze van spreken?

Hij zat niet
maar hij zetelde
en aan zijn wijd gewaad
ging geen man verloren.

Had hij een hoge pet op
van zichzelf of maar geleend?
Een klotje en een lange stok
om klot te kunnen steken?

Hij droeg een wapen
en een kruis van goud,
een edelstenen ring die
heel de kudde kuste.

Maar Jezus zat ongewapend
op een kouden steen
met een takkenbos van
doornen om zijn hoofd.

Hij stierf met slechts
een lap om zijn lijf
terwijl de menigte
schreeuwde 'weg met hem'.

Toen monseigneur gekleed
als harlekijn de hemel
wilde binnenschrijven
schrokken zijn hovelingen:

God noemde hem
bij zijn jongensnaam en zei
'wie zichzelf is geworden
mag naakt naar binnen gaan'.

Hogepriesteres

Zonder erekruis of gouden kroon
draag je je borsten hooggeheven
voor je uit. Moeder van het leven,
je baart Gods dochter en Gods zoon.

Je schuilt niet onder paramenten
maar neemt bloot tegen bloot
Gods kinderen op je schoot.
Je handen zijn je sacramenten.

Geen groot gebaar of eigenwaan,
geen altaar waar leven sterven is.
Alleen je lichaam, levende erfenis
van geplette druif gemalen graan.

Maar als God met je is geweest
eet je zijn mond, kus je zijn ogen,
godin die over mensenleed gebogen
de zere ziel van God geneest.

Als hoge erebogen welven
je dijen rond je heiligdom.
Aanbiddend knielt je bruidegom
om God van aarde op te delven.

Herderspsalm van David

22

Mijn heideweidehoeder
is die sterke
rechte Man
die mij voedt met leven
in het hoge gras.
Daar vlak aan de waterkant
waar de witte klaver bloeit
lig ik lekker languit
in de zon.

Ik voel me
boordevol
nieuw leven stromen -
dan spring ik overeind
om met hem
verder te trekken.
Ik kijk naar zijn voeten
en loop hem achterna.
Want hij heet God.

Al moet ik
door diepe
doodservaringen heen,
met Jou ga ik
voetje voor voetje
de weg naar het licht.
Ik ben nergens bang voor -
Jij blijft loch
dicht bij mij!

Ik mag leunen
op jouw schouder,
jouw staf geeft mij
vaste grond
onder de voeten.
Jij zegt tegen mij:
blijf eten
schuif maar aan
ik schep voor je op!

Ieder die mij graag
zou zien verkommeren,
moet het aanzien:
hoe Jij mij wast
en heerlijk masseert,
hoe mijn hoofd druipt
van amandelolie —
ja, dat ik dronken
word van Jou!

Ontzettend groot
geluk heb ik,
hij geeft mij
alles, zomaar:
mijn leven
zichzelf
levenslang.
Hij volgt mij overal
met zijn ogen.

Als de avond valt
kom ik weer
bij hem thuis.
Dan mag ik slapen
in de armen van
de Man van de heide.
Als de morgen aanlicht
ren ik weer de weide in
en zo gaat dat dag na dag.

Ceterum censeo celibatorium esse delendum...

(Catolica)

Fotografie : Jan Peijnenburg